

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1894. Andra Kammaren. N:o 6.

Fredagen den 9 februari.

Kl. $1\frac{1}{2}$ 2 e. m.

§ 1.

Föredrogs till en början herr *D. Perssons* i Tällberg i senaste sammanträdet bordlagda motion, n:o 144; och begärdes dervid ordet af motionären

Herr Persson, som yttrade: Jag skall be, att de två sista raderna i motionens kläm strykas, så att punkt sättes efter orden »närmare angifves».

Till den af herr Persson sålunda gjorda anhållan lemnade kammaren sitt bifall; och blef den ifrågavarande motionen, med iakttagande af nu medgifna utslutning, remitterad till kammarens tillfälliga utskott n:o 3.

§ 2.

Härefter föredrogs bevillningsutskottets memorial n:o 1, med återlemnande af en till utskottet hänvisad kongl. proposition.

*Angående
remiss af en
kongl. propo-
sition.*

Till bevillningsutskottet hade Riksdagens båda kamrar hänvisat Kongl. Maj:ts proposition n:o 3 af den 30 november 1893, med förslag till förordning angående husbondes eller arbetsgifvares ansvarighet för tjenares eller arbetares personliga utskylder.

Då emellertid detta ärende, enligt utskottets åsigt, icke innefattade sådan fråga, som det, enligt § 40 riksdagsordningen, ålåg bevillningsutskottet att bereda, hade utskottet till kamrarne återlemnat ifrågavarande kongl. proposition.

Angående
remiss af en
kongl. propo-
sition.
(Forts.)

I fråga härom anförde nu

Herr Ryding: I öfverensstämmelse med den åsigt, som vid sammanträde i onsdags gjorde sig gällande inom den s. k. talmanskonferensen, skall jag tillåta mig hemställa, att kammaren måtte besluta, att ifrågavarande proposition skall till bevillningsutskottet återremitteras.

Det främsta skälet härför är, att likartade frågor allt hittills lära handlagts af bevillningsutskottet; och det torde vara dess mindre skäl att nu afvika derifrån som Kongl. Maj:ts proposition n:o 2 med förslag till ny förordning angående mantalsskrifning, hvilken ju i viss mån sammanhänger med denna proposition n:o 3, blifvit till bevillningsutskottet remitterad och af utskottet utan gensaga motagen.

Onekligt är visserligen, att frågan om husbondes eller arbetsgifvares ansvarighet för tjenares eller arbetares personliga utskylder berör jemväl området för lagutskottets verksamhet, men då jag tager för gifvet, att bevillningsutskottet snarast nog kommer att begära sammanträde med lagutskottet för förberedande behandling af denna fråga och lagutskottets ordförande redan offentligen tillkännagifvit, att han för sin del icke har någon erinran att göra mot bifall till en sådan inbjudan, kommer ju ärendet på detta sätt att i alla händelser blifva vederbörligen beredt.

På dessa skäl och då Första Kammaren redan återremitterat den kongl. propositionen till bevillningsutskottet, hemställer jag, att Andra Kammaren må fatta enahanda beslut.

Herr Hedin: Efter min uppfattning låter det sig icke förena med respekt för grundlagarne att besluta i enlighet med det förslag, som gjordes af den siste talaren. Paragraf 53 i regeringsformen säger, att bevillningsutskottet har att behandla bevillningsfrågor. Dessa specificeras närmare i 40 § riksdagsordningen, som säger, att bevillningsutskottet har för det första »att bereda alla dit från kamrarne hänvisade frågor, som angå förändring uti föreskrifterna om bevillnings utgörande», för det andra »att förslagsvis beräkna inkomsterna af de särskilda bevillningarna», för det tredje »att, sedan statsverkets behof blifvit utredda och bestämda, opåmint föreslå sättet för bevillningens ökande, om det erfordras, eller dess minskande, om sådant kan ega rum, och i sammanhang dermed till Riksdagen afgifva förslag till bevillningsstadgar», samt slutligen och för det fjerde att »utskottet må derjemte uti bevillningsfrågor föreslå hvad det anser billigt och nyttigt».

Är nu frågan om åläggande för en del svenska medborgare utaf denna underliga, ur ingen rättsgrund förklarliga skyldighet att betala vissa andra skattskyldige svenska medborgares utskylder eller en del af dem, är det en bevillningsfråga? Jag förmodar, att ingen enda af kammarens ledamöter vågar besvara denna fråga med ja. Bland de skatter, hvarom här är fråga, har blott en enda bevillnings natur,

nemligen den personella sjukvårdsafgiften. Den skall, när det är fråga om skattebestämmelser, behandlas af bevillningsutskottet. De andra personliga afgifterna äro i första hand mantalspenningarna, en af statens ordinarie inkomster. Frågan om bestämmelser angående denna skatt skall naturligtvis behandlas och har alltid behandlats af statsutskottet. Sedermera kommer den enda numera medgifna kommunala personliga afgiften, folkskoleafgiften, om hvilken stadgas i lag, som blifvit fattad af Kongl. Maj:t och Riksdagen gemensamt, nemligen i folkskolestadgan. Alla de öfriga år 1883 fattade beslut om personella kommunala afgifter, det vill säga de beslut, som då fattades för att dels afskaffa sådana som t. ex. fattigvårdsafgifter, hvarom dittills stadgades i fattigvårdsförordningen, dels och förebygga påläggande af olagliga personella skatter, äro fattade i form af lagar efter propositioner af Kongl. Maj:t, hvilka handlades af lagutskottet, och sedermera äfven utfärdade såsom af Kongl. Maj:t och Riksdag gemensamt stiftade lagar. Men äfven om så icke vore förhållandet, äfven om samtliga nu lagligen utgående personella utskylder vore bevillningsafgifter, hvilket icke gäller mer än om en enda af dem, nemligen den personliga sjukvårdsafgiften, så skulle ändock handläggningen af en sådan fråga som den nu förevarande alldeles icke, enligt grundlagen, kunna anses höra till bevillningsutskottet, ty hvad bevillningsutskottet har att sysselsätta sig med är icke den civilrättsliga frågan om åläggande för en del svenska medborgare att betala andra medborgares skatter eller vissa bland dessa, utan det är sådant, som jag nyss uppläste ur 40 § riksdagsordningen. Om någon bestämmelse är tydlig och klar angående bevillningsutskottets skyldigheter och rättigheter, d. v. s. dess funktioner, så måtte det väl vara detta, att bevillningsutskottet icke har att sätta sig i lagutskottets ställe och stifta lagar i sådana frågor, som alls icke äro bevillningsfrågor.

Jag får således hemställa, att kammaren måtte besluta, att denna proposition skall skickas till lagutskottet.

Herr Johansson i Noraskog: Jag är till större delen förekommen af den senaste talaren. Den uppfattning och de synpunkter, som blifvit af honom framställda, sökte jag och åtskilliga ledamöter i bevillningsutskottet göra gällande, då ifrågavarande proposition i utskottet föredrogs. Såsom ytterligare stöd för den meningen, att ärendet icke tillhör bevillningsutskottet, vill jag erinra derom, att i § 34 af 1833 års legostadga — som väl icke bör behandlas af annat utskott än lagutskottet, om förslag till ändring deri föreläge — förekommer ett stadgande af detta innehåll: »Husbonde ansvare för tjenstehjons personela kronutskylder; dock må de å lönen afdragas, der ej annorlunda vid städjandet öfverenskommits». Om herrarne vilja jemföra detta stadgande i tjenstehjonsstadgan och hvad som nu föreslås i den kongl. propositionen n:o 3, så skola herrarne finna hela skilnaden vara den, att då i tjenstehjonsstadgan blott talas om

*Angående
remiss af en
kongl. propo-
sition.
(Forts)*

*Angående
remiss af en
kongl. propo-
sition.
(Forts.)*

husbonde, talas i propositionen äfven om arbetsgifvare, eller med andra ord, man vill utsträcka vissa personers skyldighet att betala andras utskylder till långt större grupp än tjenstehjonsstadgan talar om.

Under sådana förhållanden och då, såsom den senaste talaren framhöll, blott en enda af dessa afgifter synes på något sätt kunna tillhöra bevillningsutskottets handläggning, är jag med honom ense att denna proposition bör behandlas af lagutskottet och icke af bevillningsutskottet.

Herr vice talmannen Danielson: Herr talman, mine herrar! Här har åberopats 40 § riksdagsordningen. Det må ursäktas mig, att jag icke kan läsa den på samma sätt som talaren på stockholmsbänken, ty det står der »bevillningsutskottet åligger att bereda alla dit från kamrarne hänvisade frågor, som angå förändring uti föreskrifterna om bevillningens utgörande». Här är det väl just fråga om en förändring i dessa föreskrifter, och då otvifvelaktigt och klart är, att bevillningsutskottet kommer att behandla förslaget om mantalskrifning, bör det äfven behandla denna proposition, som så nära berör samma förhållanden. Jag kan därför icke finna, att den nämnde talarens uppfattning är hållbar, och jag förundrar mig öfver, att vi skola tvista om denna sak, då ju här antydts, att om densamma anses behöfva behandlas äfven af lagutskottet, bevillningsutskottet nog kommer att göra hemställan derom till lagutskottet.

Efter hvad jag hört, förekom icke mycken öfverläggning i bevillningsutskottet angående denna sak, utan den gick temligen obemärkt förbi. I äldre tider hafva alltid dylika frågor behandlats af bevillningsutskottet; så var förhållandet, då i bevillningsförordningen den 17 maj 1861 insattes stadgande om husbondes ansvar för tjenares sjukvårdsafgift. — Jag tycker således att saken är klar, och hvarför skulle kammaren frångå en uppfattning, som sedan lång tid tillbaka varit regel?

Jag tror därför, att de herrar, som åberopat § 40 i riksdagsordningen icke beaktat, att här är fråga om ändrade föreskrifter med afseende å bevillningens utgörande. Frågan sammanhänger med lagen om mantalskrifning, ty, såsom herrarne få medge, beror det vid mantalskrifningen på om en husbonde beaktar den rätt han har att tillse, att han icke får hos sig skrifna personer, som icke äro i hans tjänst, och för hvilkas utskylder han följaktligen icke bör svara.

Jag anser sålunda att denna fråga har så nära samband med frågan om mantalskrifningen, att den icke kan skiljas derifrån, och jag ber därför att få instämma i herr Rydings yrkande.

Herr Johansson i Noraskog: Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att det icke åligger bevillningsutskottet att föreslå, huru mantalspenningar skola utgöras, ty om och när någon ändring i det hänseendet kan komma i fråga, så tillhör det statsutskottet att behandla den saken.

Det är väl sant, att bevillningsutskottet ännu icke gjort någon framställning i anledning af den kongl. propositionen angående ny förordning om mantalsskrifning, men detta beror derpå, att utskottet uppdragit åt sin andra afdelning att, efter granskning af förslaget, inkomma med hemställan om, huru vida större eller mindre del af denna förordning bör behandlas i sammansatt bevillnings- och lagutskott. En sådan hemställan kommer emellertid troligen att göras någon af de närmaste dagarne.

Angående
remiss af en
kongl. propo-
sition.
(Forts.)

Hvad beträffar det påståendet, att bevillningsutskottet icke skulle hafva haft någon öfverläggning om, huru vida den kongl. propositionen n:o 3 borde behandlas af utskottet eller ej, så vill jag upplysa, att utskottet derom hade en ganska lång och delvis ganska pikant öfverläggning, och jag tror mig våga påstå, att alla skäl både för och emot blefvo framställda, men det märkvärdiga inträffade, att man med den största enhällighet, en enhällighet, som jag knappast sett motsycke till under alla de år jag suttit i utskottet, ansåg att denna sak hörde till annat utskott och icke till bevillningsutskottet.

Herr Hedin: Den mycket ärade representanten för Öland förklarade, att han icke kunde läsa 40 § riksdagsordningen på samma sätt som jag. Detta är ledsamt, ty jag läste upp 40 § riksdagsordningen ordagrant, endast med tillägg af orden för det första, för det andra, för det tredje och för det fjerde, detta för att i uppräknigen skilja de bevillningsutskottets särskilda funktioner, som deri omtalas.

Han sade, att i 40 § talas icke om annat än »förändring uti föreskrifterna», och därför skulle man kunna skicka detta ärende till bevillningsutskottet. Detta argument är för mig icke klart. Jag ber därför att ånyo få läsa upp och korrekt läsa upp början af denna paragraf. Deri heter det: bevillningsutskottet åligger att bereda alla dit från kamrarne hänvisade frågor, som angå förändring uti föreskrifterna om bevillnings utgörande.

I den kongl. propositionen är det icke fråga om någon föreskrift om *bevilnings utgörande*, utan här är det fråga om att på vissa svenska medborgare lägga den underliga skyldigheten, att svara för att vissa andra svenska medborgare utgöra dem pålagda personella utskylder.

Han sade vidare, att bevillningsutskottet också skulle handlägga frågan om mantalspenningars utgörande. Detta är ett komplett miss-tag, ty om icke grundlagen helt nyligen på något outransakligt sätt blifvit ändrad, så blir det väl statsutskottet, som får handlägga den frågan.

Hvad det angår att bevillningsutskottet, om det får behålla denna fråga hos sig, antagligen skulle inbjuda lagutskottet för att deltaga i behandlingen deraf, så vill jag svara, att, då ärendet absolut icke i någon form, i någon grad eller på någon grund kan tillhöra bevillningsutskottet, bevillningsutskottet icke heller har att göra någon inbjudning till lagutskottet om gemensam behandling af ärendet.

Det ärade statsråd, som kontrasierat Kongl. Maj:ts ifråga-

*Angående
remiss af en
kongl. propo-
sition.
(Forts.)*

varande proposition, har uttalat den förmodan att, när år 1883 ur bevillningsförordningen uteslöt den paragraf, som innehöll föreskrift om skyldighet för husbonde eller arbetsgifvare att ansvara för de hos honom anställda tjenstehjons eller arbetares personella utskylder, något »förbiseende» egt rum, men detta herr statsrådets och chefens för finansdepartementet antagande är nog helt enkelt gripet ur luften. I skatteregleringskomitén, som utarbetade det förslag till bevillningsstadga, som sedermera med några förändringar af Kongl. Maj:t framlades vid 1883 års riksdag, skulle man utan tvifvel hafva uteslutit den ifrågavarande paragrafen i bevillningsstadgan, äfven om man dertill icke hade haft den anledningen, att man föreslog upphäfvande af den dåvarande bevillningen efter första artikeln, eller personliga skyddsafgiften. Ty derom var, såvidt jag nu kan erinra mig, icke någon meningsskiljaktighet inom skatteregleringskomitén att med hänsyn till de då förändrade förhållandena mot dem som rådde 1833, då legostadgan skrefs, föreskriften om husbönders ansvarighet var olämplig, hvarförutom den ej tillkommit i grundlagsenlig ordning, då den på bevillningslagstiftningens väg kommit in i bevillningsstadgan, och i legostadgan på administrativ lagstiftningsväg, ehuru den är en ren lagfråga. Det var sålunda med full vetskap om hvad den gjorde som komitén uteslöt den ifrågavarande bestämmelsen om husbönders och arbetsgifvares ansvar för deras tjenares och arbetares personella utskylder. Komitén har därför visst icke gjort sig skyldig till hvad finansministern kallar ett förbiseende. Såvidt jag förstår, är det i förevarande fall icke någon annan än han sjelf, som gjort sig skyldig dertill. Komitén visste väl, att 1833 års stadga innehåller en bestämmelse om husbondes ansvar för de hos honom anställda tjenares personliga utskylder, och komitén erkände att det, hvad lagstadde tjenare angår — om man lemnar sjelfva rättsgrundsatsen å sido — kunde vara eller åtminstone hade varit praktiskt rimligt att hafva en dylik föreskrift, hvilket deremot icke vore någon praktisk rimlighet, då det gäller icke lagstadde tjenare, utan arbetare, hvilka kunna lemna sin arbetsgifvare hvilken dag som helst, kanske i morgon, kanske någon dag derefter. Komitén hade icke förbisett denna omständighet och hade således icke rubbat möjligheten för att låta husbonde ansvara för sina tjenares såväl mantalspenningar som andra personliga kronoutskylder, derest nemligen sådana utskylder komme att stå kvar, derigenom att den ur bevillningsstadgan uteslöt ett dit icke på grundlagsenlig väg inkommet stadgande. Jag har anledning förmoda, att äfven Kongl. Maj:t och den dåvarande finansministern, när de upptogo skattekomiténs förslag att i samband med upphäfvande af den personliga skyddsafgiften upphäfva nu ifrågavarande föreskrift om husbondes eller arbetsgifvares ansvar för tjenares eller arbetares personella utskylder, likaledes visste hvad de då gjorde, och de hade förmodligen icke heller förbisett bestämmelsen i legostadgan.

Till det anförda ber jag att få lägga ytterligare en observation. Det är ju icke tvifvelaktigt, att om Riksdagen och Kongl. Maj:t

finna lämpligt att skriva en lag, som säger, att de och de klasserna eller kategorierna af svenska medborgare skola åläggas att svara för vissa andra kategoriers af svenska medborgare utskylder eller en del af dem, svenska statsmagten har kraft nog att tilltvinga sig åtlydnad för detta bud, men dermed att statsmagten tilltvingar sig åtlydnad för ett lagbud är det icke sagdt att detta lagbud är förnuftigt, och jag trotsar någon, ehö det vara må, att kunna uppvisa en förnuftig rättsgrund, på hvilken den lagstiftande magten stöder sig, då den stiftar en lag sådan som den föreslagna. Det finnes ingenting, som fysiskt hindrar Kongl. Maj:t och Riksdagen att såsom lagstiftare göra hvad den vill i detta fall, men därför att ingen kan sätta sig upp mot dem, utan är tvungen att lyda, därför är det icke gifvet att hvarje bud, som sålunda kommer till stånd och för hvilket jag måste böja mig, emedan det står i lagen, äfven är rätt. Mycket har varit lag, som aldrig varit rätt, och mycket har varit lag, som varit rätt, då lagen stiftades, men sedermera upphört att vara rätt.

Jag hoppas, att till hvilket utskott denna kongl. proposition än kommer, den der måtte röna den behandling, som den förtjenar, och denna behandling hoppas jag, att den skall få undergå i lagutskottet.

Herr Jonsson i Hof: Jag tror icke, att det för tillfället är lämpligt att inlåta sig på, huru vida propositionen i fråga förtjenar att bifallas eller icke, ty detta blir ju en framtidssak. Nu gäller det att afgöra, till hvilket utskott Kongl. Maj:ts proposition lämpligast bör höra. Ett faktum är, att de afgifter, som i densamma beröras, höra till olika af Riksdagens utskott. Mantalspenningarne höra till statsutskottet, den personliga sjukvårdsafgiften till bevillningsutskottet och folkskoleafgiften till lagutskottet. Herr Hedin har sökt göra den meningen gällande, att frågan icke är att betrakta såsom egande samband med bevillningsfrågor utan med lagstiftningsfrågor, derutinnan att man ålägger vissa personer att betala för andra i vissa fall, och ur den synpunkten har onekligen herr Hedin fullkomligt rätt i, att frågan bör höra till lagutskottet. Men det finnes äfven en annan synpunkt att taga i betraktande, och det är den, att, om Riksdagen skulle bifalla Kongl. Maj:ts proposition, kommer det utan tvifvel mer eller mindre att inverka på bevillningsafgifternas till statsverket ingående belopp. Ty när husbonden sättes i proprieborgen för sin tjenare, måste man kunna antaga, att afgifterna komma att i vida större mån inflyta till statsverket och kommunerna än om det är tjenaren sjelf, som skall betala afgiften, och han kanske saknar möjlighet att göra det. Ur den synpunkten har frågan betraktats i talmanskonferensen. Der gjorde sig också olika meningar gällande, men man enade sig dock om, att det vore lämpligast, att bevillningsutskottet hade propositionen qvar och sedan finge sätta sig i förbindelse med andra utskott. I det hela tror jag ej det har stor betydelse, till hvilket utskott frågan hänvisas, emedan gången af behandlingen i alla fall blir densamma. Men jag anser, att vår mening inom talmanskonferensen,

*Angående
remiss af en
kongl. propo-
sition.
(Forts.)*

Angående
remiss af en
kongl. proposition.
(Forts.)

att bevillningsutskottet skall behålla propositionen, lika väl kan försvaras som den andra meningen, och därför vidblifver jag denna åsigt.

Herr *Månsson* instämde häruti.

Herr vice talmannen *Danielson*: Jag har begärt ordet för att rätta en missägning, som jag läser gjort mig skyldig till under mitt förra anförande. Jag läser nemligen sagt, att bevillningsutskottet hade att behandla en fråga om mantalspenningarne. Det var icke meningen. Jag menade naturligtvis förslaget till förordning om mantalsskrifning.

Då jag nu har ordet, vill jag emellertid nämna, att i 1861 års bevillningsförordning talas om just det, hvarom nu är fråga. Härpå kan visserligen svaras mig, att det var under det gamla riksdagsskicket. Men då vill jag säga, att i den kongl. propositionen, det nu gäller, står på sidan 4 följande:

»Vid 1869 års riksdag — detta alltså sedan den nya riksdagsordningen blifvit antagen — väcktes en motion, deri, med anledning af anförda siffror, som utvisade, att en betydlig del af de skattskyldige icke betalt sina utskylder, föreslogs, att husbonde eller arbetsgifvare, åtminstone i städerna, ålades ansvar för de hos honom sysselsatta tjenstehjons eller arbetares ej blott personella, utan äfven öfriga utskylder, med rättighet att godtgöra sig genom afdrag å den skattskyldiges aflöning eller arbetsförtjenst. Bevillningsutskottet, till hvars behandling motionen remitterades, — — — — —»

Det är således klart, att vid denna riksdag var det precis samma fråga som nu, som hänvisades till och behandlades af bevillningsutskottet, och därför tycker jag, det icke är skäl att ändra detta förhållande. Detta är ett stöd för, att vi nu icke göra något nytt och ovanligt, utan blott vidhålla, hvad som förut egt rum. Det är på grund häraf jag fortfarande ber att få instämma i landshöfding *Rydings* yrkande på, att propositionen i fråga må återförvisas till bevillningsutskottet.

Herr *J. H. G. Fredholm*: Det var med anledning af herr vice talmannens uttalade mening om innebörden af 40 § riksdagsordningen, som ålägger bevillningsutskottet att bereda frågor, hvilka angå förändring uti föreskrifterna om bevillnings utgörande, som jag begärde ordet. Han drog nemligen af stadgandet i denna paragraf den slutsatsen, att Kongl. Maj:ts proposition skulle remitteras till bevillningsutskottet. Jag tror deremot, att man icke kan räkna det, som den kongl. propositionen innehåller, såsom tillhörande föreskrifterna om bevillnings utgörande. Jag föreställer mig nemligen, att det icke råder någon tvekan bland kammarens ledamöter derom, att föreskrifterna om bevillningens utgörande kunna göras till föremål för gemensam omröstning. Och om icke någon tvekan råder i detta

hänseende, kan man bilda sig en mening om, hvad som med föreskrifterna om bevillningens utgörande afses genom att jemföra 40 § riksdagsordningen med 71 § regeringsformen, i hvilken sistnämnda paragraf det står, att »på enahanda sätt» (d. v. s. genom gemensam omröstning) förfares jemväl, der kamrarne sig icke förena om grunderna för någon bevillning, sättet för deras tillämpning, eller bevillningens fördelning till utgörande». Jag kan för min del icke finna, att i den kongl. propositionen förekommer något, som kan hänföras vare sig till grunderna för någon bevillning, eller till sättet för dessa grunders tillämpning, eller till bevillningens fördelning till utgörande. Derför kan jag icke heller förstå, att denna fråga är en bevillningsfråga. Skulle man nu icke fästa afseende på, hvad jag här anført, utan göra det i den kongl. propositionen innehållna förslaget till en bevillningsfråga, så lär väl också detta förslag kunna afgöras genom gemensam omröstning; och jag vågar hemställa till kammaren, om det kan anses vara lämpligt att göra frågor utaf denna art och beskaffenhet till föremål för gemensam omröstning.

*Angående
remiss af en
kongl. propo-
sition.
(Forts.)*

Herr Hedin: Jag skall tillåta mig erinra derom, att det icke är något ovanligt, likasom väl ingen vill påstå, att det icke är grundlagsenligt, att vid en remiss af en kongl. proposition — och här är fråga om en remiss — yttra sig äfven i sak mot eller för den kongl. propositionen. Detta med anledning af en antydan af herr Olof Jonsson.

Med anledning af ett annat yttrande af honom ber jag att få erinra derom, att, om denna förordning eller en dermed ungefärligen öfverensstämmande lag blefve antagen, den alldeles icke komme att inverka på någon till statsverket ingående bevillningsavgift. Deremot komme den att inverka på en annan till statsverket ingående afgift, nemligen mantalspenningarne, som icke äro någon bevillningsavgift.

Härmed förklarades öfverläggningen i detta ämne slutad. Herr talmannen gaf propositioner på derunder framställda yrkanden, afseende *dels* att kammaren, med vidhållande af sin åsigt, att den ifrågavarande kongl. propositionen borde af bevillningsutskottet behandlas, måtte återförvisa densamma till nämnda utskott, och *dels* att kammaren, med godkännande af bevillningsutskottets åtgärd att till kammaren återlemna den kongl. propositionen, måtte hänvisa densamma till lagutskottet; och förklarade herr talmannen sig anse den senare propositionen hafva flertalets röster för sig. Som votering emellertid begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med godkännande af bevillningsutskottets åtgärd att till kammaren återlemna ifrågavarande kongl. proposition, hänvisar densamma till lagutskottet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med vidhållande af sin åsigt, att propositionen bör af bevillningsutskottet behandlas, återförvisat propositionen till sistnämnda utskott.

Omröstningen visade 83 ja-men 106 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med nej-propositionens innehåll.

§ 3.

*Angående
remiss af en
motion.*

I ordningen förekom härnäst lagutskottets memorial n:o 2, i anledning af Andra Kammarens remiss af motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af föreskriften i 27 § disciplinstadgan för krigsmagten.

I detta memorial anmälde utskottet, att, sedan en af herr J. Bengtsson inom Andra Kammaren väckt motion, hvari föresloges, att »Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t upphäfva föreskriften i 27 § disciplinstadgan för krigsmagten af den 7 oktober 1881 om afsändande af bestraffadt manskap, som tillhör värfvad trupp, till värfvade arméns disciplin-kompani», af kammaren blifvit öfverlemnad till lagutskottets behandling, utskottet, enär enligt dess åsigt den i motionen väckta frågan icke kunde hänföras till allmän civil-, kriminal-, kommunal- eller kyrkolag och således icke fölle inom omfånget för lagutskottets i 53 § regeringsformen och 42 § riksdagsordningen utstakade verksamhet, föranlättes till kammaren återlemna den ifrågavarande motionen.

Efter föredragning af detta ärende anförde:

Herr Hedin: Herr talman! Till stöd för sin åtgärd att till kammaren återlemna den utaf herr Jöns Bengtsson väckta motionen åberopar lagutskottet tvenne grundlagsparagrafer, nemligen 53 § regeringsformen och 42 § riksdagsordningen. Men det förefaller mig, som om lagutskottet skulle känna grundlagen endast par renommée, ty lagutskottet har origtigt citerat såväl den förra som den senare paragrafen. Der står hvarken i 53 § regeringsformen eller i 42 § riksdagsordningen, att det är »allmän» civil- eller kriminallag, som lagutskottet har att handlägga, utan der står rätt och slätt: civil- och kriminallag. 53 § regeringsformen har aldrig innehållit ordet »allmän» och ur 42 § riksdagsordningen, der det tillförene förekommit, utelöts det af väl bekanta skäl redan för tolf år sedan eller år 1882.

Det är i en annan grundlagsparagraf, nemligen 87 § regeringsformen, som det talas om »allmän» civil- och kriminallag, men der på ett sätt och i ett sammanhang, som absolut icke i någon mån inverka på de i 53 § regeringsformen och 42 § riksdagsordningen meddelade föreskrifter om remiss till lagutskottet. Finge man på det sätt, lagutskottet här gjort, framför orden civil- och kriminallag i de af lagutskottet återopade grundlagsparagraferna inskjuta ordet »allmän», då skulle följden deraf blifva, att en fråga om ändring i en icke allmän utan speciel strafflag, såsom t. ex. preststrafflagen och kriminallagen för krigsmagten, icke heller skulle af lagutskottet behandlas. Men det bör lagutskottet naturligtvis veta bättre än någon annan, att dessa frågor skola behandlas af lagutskottet. Således på de af lagutskottet anförda grunder kan lagutskottet icke fritagas från skyldigheten att besvara sig med att behandla denna motion, derest nemligen motionen skulle beröra en speciel strafflag, och detta synes mig just vara förhållandet.

*Angående
remiss af en
motion.
(Forts.)*

Man skulle nu möjligen kunna säga, att, när herr Jöns Bengtssons motion afser ändring i en paragraf af disciplinstadgan, nemligen § 27, och denna stadga är en författning, som Kongl. Maj:t utfärdat på grund af sin s. k. ekonomiska lagstiftningsrätt enligt 89 § regeringsformen, disciplinstadgan icke är någon strafflag, som är underkastad Riksdagens lika så väl som Kongl. Maj:ts beslutanderätt: ergo är detta en motion, som bör skickas till tillfälligt utskott. Ja, så kan resonneras. Och vore den anmärkningen riktig, då skulle utskottet befrias från handläggningen af denna motion, ehuru af helt andra skäl än dem lagutskottet anført.

Men saken har äfven en annan sida. Herr talmannen behagade erinra sig, att före tillkomsten af nu gällande kriminallag för krigsmagten och dermed sammanhängande disciplinstadga, d. v. s., då 1868 års kriminallag för krigsmagten gälde, i denna icke förekommo föreskrifter om disciplinstraffens arter och sättet för deras verkställighet, utan dessa bestämmelser hade då sin plats i disciplinstadgan.

Deruti skedde en förändring genom den nya kriminallagen för krigsmagten, som utfärdades år 1881. Det var en så till vida icke oviktig förändring, som, efter det att föreskrifterna om disciplinstraffens arter och sättet för deras verkställighet 1881 öfverflyttats från disciplinstadgan till kriminallagen för krigsmagten, genom antagande år 1882 af Kongl. Maj:ts proposition om, att kriminallag för krigsmagten hädanefter skulle stiftas af Konung och Riksdag gemensamt, det från den stunden är Riksdagen och Kongl. Maj:t, som bestämma disciplinstraffens arter och de allmänna reglerna för verkställigheten af dessa straff.

Härvid förekom emellertid ett egendomligt »förbiseende», som man skulle tala med nuvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet. Kongl. Maj:t passade nemligen på år 1881, d. v. s. under det den kongl. propositionen med förslag till ändring i 87 § regeringsformen hvilade på Riksdagens bord, att utfärda så väl ny kriminallag för

Angående
remiss af en
motion.
(Forts.)

krigsmagten som äfven, ny disciplinstadga. Först året derefter, 1882, blef den grundlagsförändring genomförd, till följd af hvilken Riksdagen har att jemte Kongl. Maj:t deltaga i stiftande af kriminallag för krigsmagten.

I disciplinstadgan af 1881 kom nu Kongl. Maj:t att behålla ett disciplinstraff, det värsta, det rent af ohyggliga bland dem alla, eller just det, som den ärade motionären vill hafva bort.

Det bibehölls i disciplinstadgan i strid med den af Kongl. Maj:t sjelf uti den på samma gång utfärdade strafflagen för krigsmagten erkända grundsats, att disciplinstraffen skulle bestämmas icke i disciplinstadgan, utan i strafflagen för krigsmagten, som skulle stiftas af Konung och Riksdag gemensamt. Det är visserligen sant, att så väl den nu gällande disciplinstadgan som den föregående af år 1868 icke *kallar* denna ohygglighet för ett straff, men detta upphäver icke det sakförhållande, att det *är* ett straff, det värsta af alla, och såsom sådant hör till kriminallagen för krigsmagten. 1868 års disciplinstadga kallade denna bortskänkning icke heller för ett straff utan nämnde och liksom dolde det liksom nu bland s. k. »andra åtgärder»; med ett ord, man har sökt att få det betraktadt ej som ett straff, utan — för att tala med kyrkomötet — såsom ett »förfarande». Men hvilka termer man än begagnar sig af, står det dock fast, att det är ett straff, och det värsta af alla disciplinstraffen, samt att det i anseende till sin natur således hör icke till disciplinstadgan, utan till kriminallagen för krigsmagten, som stiftas af Kongl. Maj:t och Riksdag gemensamt.

Det är endast genom en alldeles otillätlig afvikelse från den af Kongl. Maj:t sjelf i strafflagen för krigsmagten erkända principen denna ohygglighet står kvar i disciplinstadgan, hvarför jag för min del betvivlar lagligheten af detta stadgandes tillämpning. Det är så mycket mera orimligt, som »bortskänkandet» af värfvad manskap till allmänt arbete står i uppenbar strid med den grundsats, som vid ett annat tillfälle blifvit erkänd af statsmagterna, nemligen när genom den nya lösdrifvarelagen det blef erkänt, att det icke skulle tillkomma någon myndighet att ådöma allmänt arbete på grund af en lag, tillkommen i annan ordning, än såsom stiftad af Konung och Riksdag gemensamt.

Slutligen och för det tredje kommer härtill ytterligare den omständigheten, att, om man vid upphäfvandet af bortskänkningen skall ersätta den med ett annat disciplinstraff, detta hör till strafflagen för krigsmagten, hvilken skall stiftas af Konung och Riksdag gemensamt.

Jag finner sålunda för min del sambandet mellan disciplinstadgan och den af den ärade motionären väckta frågan å ena sidan samt bestämmelserna i den Riksdagens och Konungens gemensamma lagstiftningsmagt underkastade kriminallag för krigsmagten vara så starkt, att jag icke kan frångå den åsigt, att herr talmannen haft fullt giltiga skäl att föreslå och kammaren att fatta sitt beslut i öfverens-

stämme med herr talmannens förslag att remittera ifrågavarande motion till lagutskottet.

På grund häraf anhåller jag, att kammaren måtte besluta, att lagutskottet måtte behålla den till det samma en gång remitterade motion.

*Angående
remiss af en
motion.
(Forts.)*

Herr von Krusenstjerna: Det är naturligen med en viss tvekan, som jag i grundlagstolkning uppträder mot en sådan auktoritet som den siste ärade talaren, men då lagutskottet beträffande denna fråga enhälligt haft en annan uppfattning, torde jag få bjuda skäl därför.

Jag medger den ärade talarens anmärkning mot uttrycket »allmän», hvilket borttogs ur riksdagsordningen vid den af honom omnämnda grundlagsändringen år 1882, när under Konungens och Riksdagens gemensamma lagstiftningsrätt äfven kommo de *speciella* kriminallagarne. Men denna anmärkning inverkar dock enligt min uppfattning icke på saken, då jag vill söka visa, att den disciplinstadga, hvarom här är fråga, icke faller under de speciella kriminallagarne.

Talaren framhöll beskaffenheten af det besträffningssätt, hvarom här är fråga, och uttalade sitt ogillande deraf; erinrade vidare om, att, särskildt sedan lösdrifvareförfattningen kommit under Riksdagens och Konungens gemensamma lagstiftningsrätt, äfven denna bortskänkning borde höra till samma kategori. Härom vill jag emellertid icke tvista med honom, han må hafva sina skäl därför; men enligt min uppfattning inverkar det icke på den nu föreliggande frågan. Ty hvad vi nu, för att bedöma huruvida lagutskottet förfarit grundlagsenligt, då det ansett sig böra till kammaren återlemna herr Jöns Bengtssons motion om ändring i en viss paragraf i disciplinstadgan, hafva att afgöra, är icke, huruvida denna bestämmelse i disciplinstadgan borde beslutas af Konung och Riksdag gemensamt, utan huruvida denna stadga, i hvilken motionären föreslagit ändring för närvarande är en administrativ författning eller faller under kriminallagarne för krigsmagten.

Såsom kammaren torde erinra sig, utfärdade Kongl. Maj:t på 1860-talet en ny strafflag för krigsmagten, en rättegångslag för krigsmagten och en disciplinstadga.

Vid 1880 års riksdag framlade Kongl. Maj:t proposition om ändring i 87 § regeringsformen och i sammanhang dermed af riksdagsordningen i syfte att inrymma åt Riksdagen deltagande i lagstiftningsrätt med afseende å krigslagstiftningen. I denna proposition yttrade Kongl. Maj:t, att han icke fann lämpligt att, på sätt konstitutionsutskottet vid en föregående riksdag föreslagit, begagna uttrycket »krigslagar», ty derunder föllo icke endast de nya krigslagarne utan äfven andra bestämmelser, angående hvilka det borde tillkomma Kongl. Maj:t att ensam besluta, såsom reglementariska föreskrifter och vissa delar af disciplinstadgan. Derfor föreslog Kongl. Maj:t begagnandet af uttrycket kriminallag för krigsmagten, i uttryck-

*Angående
remiss af en
motion.
(Forts.)*

ligt syfte att derunder sammanfatta ny strafflag för krigsmagten och i samband dermed rättegångsordning, men deremot icke disciplinstadga. Att den frågan, hvart disciplinstadgan skulle höra, varit föremål för behandling inom utskottet, framgår deraf, att vid 1880 års riksdags konstitutionsutskotts beslut i frågan fanns en reservation, afgifven af två ledamöter från Andra Kammaren, i hvilken de motsätta sig uttrycket »kriminallag för krigsmagten» och vilja bibehålla uttrycket »krigslag» för att äfven disciplinstadgan skulle falla under Konungens och Riksdagens gemensamma lagstiftning.

Denna åsigt delade emellertid icke Riksdagen, och den genom Kongl. Maj:ts proposition föreslagna grundlagsförändring blef hvilande. Så kom år 1881, hvarom den siste talaren erinrade, då Kongl. Maj:t utfärdade nya krigslagar, en strafflag för krigsmagten och den disciplinstadga, hvarom nu är fråga. Såsom framgår af dåvarande justitieministerns yttrande till statsrådsprotokollet, hvilket är publicerad, gjorde Kongl. Maj:t detta med tanken fäst på det hvilande grundlagsförslaget och för att, innan Riksdagen fattade sitt beslut i ämnet, klargöra och utreda gränserna mellan de båda lagstiftningsområdena, och chefen för justitiedepartementet erinrade särskildt, huru som nu öfverflyttades från 1868 års disciplinstadga och till den nya strafflagen för krigsmagten de delar deraf, öfver hvilka Kongl. Maj:t och Riksdag borde gemensamt besluta, och att i den nya disciplinstadgan bibehöllos de delar, som skulle fortfarande stå under Konungens ensamma beslutanderätt. Derefter, sedan så skett, antog Riksdagen 1882 det hvilande grundlagsförslaget, och 87 § regeringsformen erhöll den lydelse, den nu har. Jag tror således icke, att man kan säga, det dåvarande chefen för justitiedepartementet »passade på» ått göra det, så att det blef en öfverraskning, utan det skedde alldeles öppet med det angifna syftet att skilja frågorna åt och gifva Riksdagen tillfälle att se detta, innan den fattade sitt beslut öfver det hvilande grundlagsförslaget.

Då nu lagutskottet, utom för det fall, att Kongl. Maj:t vill sådant åt Riksdagen öfverlemna, icke har att behandla andra frågor än sådana, som falla under Konungens och Riksdagens gemensamma lagstiftningsrätt, då enligt 87 § regeringsformen i fråga om krigslagstiftningen det är frågor, som angå kriminallag för krigsmagten, som falla under den gemensamma lagstiftningsrätten, och då, såsom jag förut sökt visa, disciplinstadgan icke faller under strafflagen för krigsmagten, utan dess utfärdande skett med klart bemödande att derur särskilja allt, hvad som borde höra till strafflagen, kan jag för min del icke finna annat, än att lagutskottet handlat fullt grundlagsenligt, då det tillbakavisat detta ärende.

Anser man, att Riksdagen hädanefter bör med Kongl. Maj:t deltaga i frågan om sådana bestämmelser, som här föreliggande bortskänkande — och om det rigtiga deri, vill jag icke nu tvista — så bör den frågan blifva föremål för ett särskildt uttalande af Riksdagen i en eller annan form med bestämdt angifvande af det syfte, man

har. Men jag tror icke, att detta är rätta sättet, eller att det kan ske helt ledigt genom att remittera denna motion till lagutskottet, och det är därför jag hemställer, att lagutskottets yttrande må godkännas.

*Angående
remiss af en
motion.
(Forts.)*

Herr Bengtsson. Såsom motionär skall jag icke tillåta mig tvista om, huruvida min motion bör remitteras till det ena eller andra af de föreslagna utskotten. Det ligger också mindre vikt på, hvilket utskott kommer att behandla frågan, ty jag hoppas den kommer i alla fall, om motionen anses vara af vikt, att röna en rättvis behandling; för öfrigt blir det ju kammaren som slutligen kommer att bestämma om motionens öde. Men då de skäl, som blifvit af herr Hedin anförda för dess hänvisande till lagutskottet, synas mig vara de tyngst vägande, så anhåller jag, att motionen måtte ånyo öfverlemnas till nämnda utskott.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen propositioner å hvarterda af de derunder gjorda yrkandena, nemligen *dels* att kammaren, med vidhållande af sin åsigt, att ifrågavarande motion borde af lagutskottet behandlas, måtte återförvisa motionen till nämnda utskott, och *dels* att kammaren måtte godkänna utskottets åtgärd att till kammaren återlemna motionen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren, med vidhållande af sin åsigt, att ifrågavarande af herr Bengtsson väckta motion bör af lagutskottet behandlas, till utskottet återförvisar motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt lagutskottets åtgärd att till kammaren återlemna nämnda motion.

Omröstningen utföll med 119 ja mot 67 nej; hvadan kammaren beslutat att till lagutskottet återförvisa den ifrågavarande motionen.

§ 4.

Föredrogs och bordlades för andra gången konstitutionsutskottets memorial n:o 1, med uppgift å hvilande förslag till ändringar i grundlagarne.

Angående
remiss af en
motion.
(Forts.)

I sammanhang härmed begärdes ordet af

Herr Ljungman, som anförde: Herr talman, mine herrar! Med anledning deraf, att det hvilande grundlagsförslaget är af synnerligt stor betydelse, och det är många nya ledamöter i kammaren, som icke förut deltagit i detta förslags behandling, och det således kan vara skäl att detta förslag får hvila någon tid på kammarens bord, hemställer jag att det företages till slutligt afgörande först den 28 innevarande februari och att kammaren måtte besluta, att memorialet måtte uppföras först af två gånger bordlagda ärenden å kammarens föredragningslista till plenum den 28 februari.

Herr talmannen yttrade: Med anledning af herr Ljungmans yrkande ber jag få meddela, att då frågan om lämpligaste dag för behandling af detta ärende förevar i talmanskonferensen, af flere yttranden framgick, att man ansåg onsdagen den 14 såsom lämpligast.

Vidare anfördes icke. Efter af herr talmannen gifven proposition beslöt kammaren, med bifall till herr Ljungmans i sådant afseende gjorda hemställan, att konstitutionsutskottets ifrågavarande memorial skulle uppföras å föredragningslistan för kammarens sammanträde onsdagen den 28 innevarande februari främst bland de ärenden, som då vore två gånger bordlagda.

§ 5.

Slutligen föredrogs å nyo och lades till handlingarna det i senaste sammanträde bordlagda protokoll, som förts hos kamrarnes valmän för utseende af komiterade för tryckfrihetens vård den 5 innevarande månad; och skulle Riksdagens kanslideputerade genom utdrag af protokollet underrättas om det försiggångna valet af tryckfrihetskomiterade samt anmodas låta uppsätta och till kamrarne ingifva förslag till förordnaden för de valde.

§ 6.

Herr *L. Eriksson* i Bäck aflemnade en motion, n:o 145, med förslag till ändrad lydelse af §§ 14 och 17 riksdagsordningen.

Denna motion bordlades.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 3.1 e. m.

In fidem.

Hj. Nehrman.

Lördagen den 10 februari.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 3 dennes förda protokoll.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *G. F. Gilljam* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående upplåtelse till Jemtlands fältjägereregementes mötesplats af mark, tillhörig f. d. militiebostället Kungsgården n:o 1 i Jemtlands län;

angående ordnandet af pensionsförhållandena vid Intendenturcorpsen;

angående afsöndring af jord från Visborgs kungsladugård och hospitalslägenheten Kohagen till mötesfält för Gotlands infanteriregemente och Gotlands artillericorps;

angående anskaffande af undervisningsmateriel till skolorna för sinnesslöa barn;

angående villkoren för erhållande af understöd utaf allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar; och

med förslag till förordning om ändrad lydelse af 49 § i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871;

Dessa kongl. propositioner bordlades till nästa sammanträde.

§ 3.

Företogos val af *dels* tjugufyra valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare och *dels* sex suppleanter för desse valmän; och befunnos efter valförrättningarnas slut hafva blifvit utsedde:

till valmän:

herr <i>A. G. Anderson</i> i Himmelsby	med 189 röster
» <i>F. Andersson</i> i Helgesta	» 189 »
» <i>J. P. Dahlberg</i>	» 189 »
» <i>O. Erickson</i> i Bjersby.....	» 189 »
» <i>J. Johansson</i> i Noraskog	» 189 »

herr	<i>L. P. Mallmin</i>	med 189 röster,
»	<i>P. G. Näslund</i>	» 189 »
»	<i>N. Åkesson</i>	» 189 »
»	<i>H. Andersson i Nöbbelöf</i>	» 131 »
»	<i>A. E. Baaz</i>	» 131 »
»	<i>O. Eklund från Stockholm</i>	» 131 »
»	<i>R. W. A. Eklundh från Lund</i>	» 131 »
»	<i>E. G. Fredholm i Saleby</i>	» 131 »
»	<i>A. G. Gyllensvärd</i>	» 131 »
»	<i>A. Göransson</i>	» 131 »
»	<i>O. M. Höglund</i>	» 131 »
»	<i>A. G. Jönsson i Märap</i>	» 131 »
»	<i>S. J. Kardell</i>	» 131 »
»	<i>friherre I. von Knorring</i>	» 131 »
»	<i>G. Liljenroth</i>	» 131 »
»	<i>H. Lilliehöök</i>	» 131 »
»	<i>J. Persson från Arboga</i>	» 131 »
»	<i>K. Schönbeck</i>	» 131 »
och samt	<i>N. Wallmark</i>	» 131 »

till suppleanter:

herr	<i>A. Wiklund</i>	» 127 röster,
»	<i>A. P. Gustafsson</i>	» 123 »
»	<i>C. J. Hammarström</i>	» 122 »
»	<i>O. Persson i Rinkaby</i>	» 122 »
»	<i>S. Palme</i>	» 122 »
och	» <i>A. Ericson i Ransta</i>	» 120 »

Ordningen mellan de suppleanter, hvilka erhållit lika antal röster, blef genom lottning bestämd, sådan den finnes häröfvan angifven.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästförestående paragraf omförmälda val.

§ 5.

Efter föredragning af herr *L. Erikssons* i Bäck i senaste sammanträdet aflemnade motion, n:o 145, hänvisades densamma till behandling af konstitutionsutskottet.

§ 6.

Uppå derom af herr talmannen gjord hemställan beslöt kammaren att lördagen den 17 innevarande februari företaga val af

dels sex revisorer jemte tre revisorssuppleanter för granskning af

statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning; och

dels två revisorer och två revisorssuppleanter för hvar och ett af riksbankens afdelningskontor i orterna.

§ 7.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare herr Peter Andersson i Högkil till följd af sjukdom (allmän kraftnedsättning, sömnlöshet, aptitlöshet och nedtryckt sinnesstämning, möjligen sviter af influensa) för närvarande är oförmögen att sköta sitt riksdagsmannauppdrag, varder härmed på heder och samvete intygadt.

Högkil den 8 februari 1894.

A. Edwin Petersson,

praktiserande läkare.

Adress: Dals-Ed.

Under åberopande häraf hade herr Andersson i ingifven ansökning begärt ledighet från riksdagsgöromålen under 14 dagar från och med denna dag; och blef denna anhållan af kammaren bifallen.

§ 8.

Herr talmannen anmälde, att herr *T. V. Forsell*, hvilken den 3 innevarande februari erhållit 14 dagars ledighet från riksdagsgöromålen, räknadt från och med den 8 dennes, hitintills icke varit i tillfälle att begagna sig af den honom beviljade ledigheten, utan anhölle att i stället få räkna 14 dagars ledighet från och med den 12 dennes.

Till denna anhållan lemnade kammaren sitt bifall.

Vidare beviljades ledighet från riksdagsgöromålen åt:

herr <i>G. Nyström</i>	under	6	dagar	fr. o. m. den	17	dennes,
» <i>A. Hahn</i>	»	4	»	»	11	»
» <i>S. Arnoldsson</i>	»	5	»	»	13	»
» <i>C. J. Jakobson</i>	»	12	»	»	14	»
och » <i>J. Olsson</i> fr. Stockholm	»	3	»	»	11	»

§ 9.

Till bordläggning anmäldes

statsutskottets utlåtanden:

n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens *första* hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. hof- och slottsstaterna;

n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens *andra* hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet;

n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens *tredje* hufvudtitel, omfattande anslagen till utrikesdepartementet;

n:o 11, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af den kronan tillhöriga, från ett halft mantal frälse Bengtstorp n:o 1 i Mörbylånga socken af Kalmar län afsöndrade lägenheten Bengtstorp n:o 2;

n:o 12, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Gefle stad af den kyrkoherden derstädes på lön anslagna åker eller vretjord;

n:o 13, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Ekeby i Ekeby socken af Östergötlands län;

n:o 14, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från förra kompanichefsbostället ett mantal Suntack Porsagården, Klockaregården och Klostergården i Skaraborgs län;

n:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse å Grängesbergs grufskog af mark till begravningsplats, m. m.;

n:o 16, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Vasabygget n:o 1, $\frac{1}{2}$ mantal i Kristianstads län;

n:o 17, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående gränsreglering emellan den citadellet i Landskrona tillhöriga mark och Landskrona stad;

n:o 18, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående villkoren för sådana statsbidrags åtnjutande;

n:o 19, i anledning af väckt motion om ändring i 7:de punkten af kungörelsen om förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner; och

n:o 20, i anledning af väckt motion om inlösen för statsverkets räkning af frälseeskatteräntor.

§ 10.

Justerades ett protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 1,58 e. m.

In fidem

H. J. Nehrman.